

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.2.11>

ROLA ŚRODOWISKA SPOŁECZNO-KULTUROWEGO W PROCESACH ADAPTACJI STUDENTÓW ZAGRANICZNYCH

Natalia Skibun

*kandydat nauk pedagogicznych,
starszy wykładowca Katedry Szkoleń Językowych
Narodowego Uniwersytetu Medycznego imienia O.O. Bogomolca (Kijów, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0003-2962-4725
skibunnata@gmail.com*

Adnotacja. W artykule przeanalizowano wpływ środowiska społeczno-kulturowego na procesy adaptacji studentów zagranicznych, w których głównym narzędziem komunikacji jest język, podstawowy poziom przygotowania zagranicznego studenta oraz psychologiczna gotowość do przeprowadzki i nauki w innym kraju, innym społeczeństwie i tym podobne. Należy również zauważyć, że ważną rolę w adaptacji studenta zagranicznego odgrywa gotowość instytucji szkolnictwa wyższego (baza materiałowo-techniczna, kadra dydaktyczna i wychowawcza itp.) do współpracy ze studentami zagranicznymi. Na uwagę zasługuje rola globalizacji, ujednoczenia i standaryzacji wielu procesów w kształtowaniu globalnego cyfrowego wielokulturowego, wielonarodowego, wieloreligijnego społeczeństwa tolerancyjnego, którego jednostki szybko adaptują się/dostosowują się do nowego miejsca nauki, pracy, życia i tym podobnych. Biorąc to pod uwagę powyższe studenci zagraniczni z takich krajów szybko i łatwo dostosowują się do nowego środowiska społeczno-kulturowego. W celu rozwiązania kwestii adaptacji językowej i mowy do języka ukraińskiego jako języka obcego zaproponowano wykorzystanie centrów edukacyjnych, online (wirtualnych) wydziałów przygotowawczych i online (wirtualnych) studiów krajoznawczych do podstawowej adaptacji w nowym środowisku językowym studenta zagranicznego.

Słowa kluczowe: środowisko społeczno-kulturowe, studenci zagraniczni, adaptacja, gotowość psychologiczna, technologia cyfrowa, ukraińskie instytucje szkolnictwa wyższego.

THE ROLE OF SOCIO-CULTURAL ENVIRONMENT IN THE PROCESSES OF ADAPTATION OF FOREIGN STUDENTS

Natalia Skibun

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Lecturer at the Department of Ukrainian Studies
Bogomolets National Medical University (Kyiv, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0003-2962-4725
skibunnata@gmail.com*

Abstract. The article considers the influence of the socio-cultural environment on the processes of adaptation of foreign students, where the main tool of communication is language, the basic level of training of foreign students, and psychological readiness to move and study in another country, another society and more. It is also noted that an important role in the adaptation of an international student is played by the readiness of the higher education institution (material and technical base, teaching and educational staff, etc.) to work with foreign students. The role of globalization, unification, and standardization of many processes in forming a global digital multicultural, multinational, multi-religious tolerant society, whose individuals quickly adapt to new places of study, work, residence, and more. With this in mind, foreign students from such countries quickly and easily adapt to the new socio-cultural environment. Regarding the solution of language and speech adaptation to the Ukrainian language as a foreign language, it is proposed to use educational hubs, online (virtual) preparatory faculties, and online (virtual) local history studies for initial adaptation to the new language environment of a foreign learner.

Key words: socio-cultural environment, foreign students, adaptation, psychological readiness, digital technologies, higher education institutions.

РОЛЬ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА У ПРОЦЕСАХ АДАПТАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Наталія Скибун

*кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри мовної підготовки
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
ORCID ID: 0000-0003-2962-4725
skibunnata@gmail.com*

Анотація. У статті розглянуто вплив соціокультурного середовища на процеси адаптації іноземних здобувачів освіти, де головним інструментом комунікації виступає мова, базовий рівень підготовки іноземного студента

та психологічна готовність до переїзду і навчання в іншій країні, іншому соціумі тощо. Також відзначено, що важливу роль в адаптації іноземного студента відіграє готовність закладу вищої освіти (матеріально-технічна база, викладацький та виховний склад тощо) до роботи з іноземними здобувачами освіти. Відзначено роль глобалізації, уніфікації та стандартизації багатьох процесів у формуванні глобального цифрового мультикультурного, мультинаціонального, мультирелігійного толерантного суспільства, індивіди якого досить швидко адаптуються/приспосовуються до нового місця навчання, роботи, проживання тощо. З огляду на це іноземні здобувачі освіти з таких країн швидко та легко адаптуються у нове соціокультурне середовище. Щодо вирішення питань мовної та мовленнєвої адаптації до української мови як іноземної, то запропоновано використання освітніх хабів, онлайн (віртуальних) підготовчих факультетів та онлайн (віртуальних) краєзнавчих студій задля первинної адаптації в новому мовному середовищі іноземного здобувача освіти.

Ключові слова: соціокультурне середовище, іноземні здобувачі освіти, адаптація, психологічна готовність, цифрові технології, українські заклади вищої освіти.

Вступ/«Introduction». Сучасний етап розвитку суспільства формує відкрите суспільство, яке має високий ступінь мобільності та готовності до переміщень (зміни місця проживання, роботи та навчання). Що стосується України, то наряду із вказаним наша країна має: привабливе географічне місце розташування (спільні кордони з Європейським Союзом) та широку інтеграцію як у європейський, так і світовий освітній простір та глобальний ринок праці. Крім того, Україна має позитивний імідж щодо толерантності на навчання та проживання до іноземців, а саме низькі ціни за освітні послуги (порівняно з європейськими).

Значний та потужний національний освітній потенціал – понад чотири сотні закладів вищої освіти (далі – ЗВО) різного профілю та форм власності. Вказане створює передумови для збільшення інтересу з боку іноземних громадян для продовження навчання в Україні. Таке зростання попиту на українські освітні послуги передбачає збільшення кількості іноземних здобувачів освіти. Це потребує створення відповідних умов у ЗВО України для можливостей адаптації іноземних здобувачів освіти. Отже, сучасні реалії вимагають використання/застосування нових підходів, методів, форм та інструментів здійснення процесів адаптації іноземних здобувачів освіти.

Основна частина.

Аналіз останніх досліджень і публікацій виявив, що питання адаптації іноземних здобувачів освіти є актуальним, а тому багато сучасних дослідників та викладачів досліджують різні аспекти процесів адаптації іноземних здобувачів освіти для навчання в українських закладах вищої освіти, серед яких можна відзначити таких, як: Л. Богиня, О. Васильєва, О. Вечерок, М. Дідух, І. Кліпаченко, А. Левков, В. Марковський, Д. Маракушин, М. Олійник, А. Олійник, С. Скальська, Н. Скибун, Л. Трусова, І. Пешенко, В. Юфименко тощо.

Незважаючи на досить широкий спектр проведених досліджень в частині використання різних методів, механізмів та інструментів для більш широкого пізнання іноземцями нашої країни, питання ролі соціокультурного середовища у процесах адаптації іноземних здобувачів освіти для навчання в українських закладах вищої освіти є частиною загальної проблеми, котрій присвячена дана стаття. Це зумовлено сталим запитом у іноземних абітурієнтів на отримання освітніх послуг у ЗВО, що підтверджує достатньо високий професійний рівень української вищої освіти на міжнародному рівні.

Метою статті є дослідження ролі соціокультурного середовища у процесах адаптації іноземних здобувачів освіти для навчання в українських закладах вищої освіти.

Методи дослідження, використані у процесі написання статті, передбачають застосування загальнонаукових та емпіричних прийомів, що ґрунтуються на системному підході. Також у процесі роботи застосовувались такі загальні методи досліджень, як узагальнення та порівняння. У результаті проведеного аналізу визначено важливу роль соціокультурного середовища у процесах адаптації іноземних здобувачів освіти.

Результати та їх обговорення. На сучасному етапі розвитку суспільства набуває поширення глобальний ринок праці та глобальний освітній простір. У таких умовах набувають буденності глобальні переміщення значних людських мас на великі відстані. Тобто сучасні технології, техніка спрощують подорожі, роблячи їх простими та доступними для широкого загалу, а це сприяє туризму (культурному, освітньому, медичному, екологічному тощо), коли відбуваються комунікації між різними національностями, культурою та вірою. У зв'язку із цим, такі явища, як робота та освіта за кордоном, все більше поширюються і стають повсякденним явищем. Прикладом виступає широка географія країн, з яких приїждять на навчання іноземні здобувачі освіти, а також країн, куди їдуть навчатися вітчизняні здобувачі освіти. Така освітня мобільність можлива у тому суспільстві, де є повага до іншого (в першу чергу гідності, свободи, рівності) та толерантне становлення, яке досягається сучасною інтерпретацією розуміння мультинаціональності, мультикультуралізму, мультивірування (як «мультизми»). Цьому сприяє соціокультурне середовище тих країн, куди приїждять на навчання.

Але, незважаючи на зовнішні чинники, головним залишаються внутрішні чинники, такі як: психологічна готовність до змін, високий базовий рівень комунікативної компетентності для налагодження комунікацій в чужому середовищі. Адже на початку в іноземного здобувача освіти відбувається мовний, культурний, цивілізаційний, кліматичний, природний шок. Ось чому морально-психологічне навантаження на іноземного здобувача освіти є високим і потребує серйозної адаптації до нового місця навчання/проживання як на психологічному, так і на фізичному рівнях, адже «адаптація – це не лише передумова активної діяльності, а й необхідна умова її ефективності», тому «адаптація першокурсника полягає в здатності відповідати вимогам і нормам навчального закладу, а також в умінні розвиватися в новому для себе середовищі, реалізувати свої здібності та потреби, не вступаючи із цим середовищем у протиріччя» (Проблеми адаптації, 2019).

Зважаючи на це, необхідно відзначити, що головним «завданням є перетворення культурної кризи, яка виникає у першокурсників, на позитивний стимул, необхідний для розвитку особистості здобувачів освіти – іноземців» (Міжкультурна адаптація, 2021). Перш за все, необхідно допомогти іноземному здобувачеві освіти у набутті «навичок організації вільного часу та навчання» (Очеретнюк, 2018: 545) для швидкого та безпроблемного проходження періоду як первинної адаптації (на першому курсі навчання), так і вторинної адаптації (на другому та подальших курсах), коли від іноземного здобувача освіти вимагається, окрім мовної, соціокультурної та побутової адаптації, ще і професійна та наукова.

Це також треба брати до уваги психологам, викладачам та кураторам іноземних груп здобувачів освіти під час формування та реалізації відповідних концепцій та програм з адаптації під час усього періоду отримання ними професійних компетентностей та знань. Так, основне «завдання підготовчих факультетів та споріднених структурних підрозділів полягає в тому, щоб забезпечити фізіологічну, кліматичну, психолінгвістичну, соціальну адаптацію здобувачів освіти до нових для них умов життя, підготувати їх до успішного навчання та подальшої фахової адаптації» (Богиня, 2019: 32).

Що стосується адаптації впродовж усього періоду навчання, то тут необхідно задіювати такі інструменти, як підготовка доповідей та участь у конференціях; участь у наукових дослідженнях відповідно до напрямів, визначених ЗВО; читацьких вечорах; театральних гуртках; волонтерських заходах за профілем навчання тощо. Для цього є досить широке поле для дій як на традиційному, так і на сучасному рівнях. Прикладом традиційного методу адаптації є красназничий, коли адаптація відбувається через «знайомство здобувачів освіти з історією та традиціями Великодніх свят, Різдва, вивчення видатних архітектурних пам'яток міста» (Марковський, 2021: 88).

Також до традиційного можна віднести і «вересневий пікнік ... для здобувачів освіти на мальовничому березі річки Тетерів в Житомирі» (Марковський, 2021: 89), які відбувається у Київському медичному університеті. Багатьом іноземним здобувачам освіти подається природний та історичний ландшафт нашої країни, а тому кураторам, викладачам, які працюють з іноземними здобувачами освіти, варто більш широко використовувати подорожі вихідного дня як у межах одного міста, так і в межах регіону.

Іноземним здобувачам освіти старших курсів можна давати завдання з формування туристичних та екскурсійних маршрутів, які потім уточнювати усією групою та/або потоком. Такий підхід вимагатиме від іноземного здобувача освіти набуття вміння застосовувати іноземну мову під час використання іноземної літератури, аналізувати набуті знання та вміння їх викладати для загалу. Так, можна відзначити, що головною метою використання різних інструментів та прийомів адаптації є «комфортне та насичене подіями життя в Україні для легкої адаптації іноземних здобувачів освіти до нового культурного середовища», адже тільки «завдяки цьому полегшується процес навчання» (Марковський, 2021: 90).

Вказані заходи не тільки сприяють адаптації, а й покращують мікроклімат у колективі, адже «у процесі адаптації першокурсників у групі створюється не тільки система взаємостосунків, але й мікрогрупи, які в свою чергу створюють тенденції розвитку всієї групи», де «кожний член групи бере участь у встановленні правил і норм поведінки, у формуванні характеристики певної групи», а «у всіх членів нового студентського колективу є можливість проявити себе, завоювати авторитет й повагу одногрупників» (Проблеми адаптації, 2019).

Група дослідників відзначає, що «специфічним є і характер самої аудиторії – багатомовної, з різним соціальним, культурним та освітнім рівнем, з індивідуально-психологічними та особистісними особливостями здобувачів освіти», коли «виникає гостра соціально-психологічна і дидактична проблема співвіднесення світосприйняття і світогляду здобувачів освіти однієї групи, що є представниками різних країн» (Богиня, 2019: 33). Що стосується іноземних, то тут все набагато складніше, адже при формуванні груп керівництву ЗВО необхідно додатково враховувати її національний, культурний та релігійний склад, а також політичну обстановку у світі і країнах зокрема.

Своїми напрацюваннями ділиться педагогічний колектив (педагоги, методисти та психологи) Хорольського агропромислового коледжу Полтавської державної аграрної академії, які дають поради першокурсникам для ефективної адаптації, серед яких можна виділити такі: «не допускайте зайвої опіки, намагайтесь стати самостійним в обслуговуванні; прагніть виконувати посильну і цікаву роботу, підтримуйте охайність і порядок на робочому місці в коледжі, у гуртожитку; не уникайте тих, хто готовий прийти Вам на допомогу; активніше добивайтесь отримання потрібної Вам інформації та нових знань; не створюйте емоційну напругу у відносинах із одногрупниками, намагайтесь завжди бути приязним і доброзичливим; змістовно проводьте свій вільний час із іншими здобувачами освіти, набувайте хороших друзів» (Проблеми адаптації, 2019).

Такі універсальні поради будуть доречними усім здобувачам освіти, як українським, так і іноземним. Окрім цього, досить дієвим та важливим для підняття ефективності засобів та методів адаптації є «раннє анкетування іноземних здобувачів освіти з метою виявлення групи ризику з перших днів навчання, що повинно бути проведене як за допомогою адміністрації ЗВО, так із участю студентського самоврядування, що дозволить залучити до процесу ровесників здобувачів освіти першого курсу» (Очеретнюк, 2018: 545), а також українців у допомозі з комунікацією.

Таким чином, «процес адаптації іноземних здобувачів освіти до нового соціокультурного середовища – процес складний і багатоступінчастий», адже «викладачі, що працюють з інтернаціональною аудиторією, повинні мати полікультурну компетенцію», яка «включає знання про соціокультурні особливості іноземних

здобувачів освіти, специфіку зарубіжних освітніх систем, особливості соціалізації, соціально-демографічних, позааудиторних, невербальних засобів і кінетичних особливостей спілкування з представниками інших культур, а також уміння практично застосовувати ці знання» (Богиня, 2019: 34).

Слід також відзначити, що в умовах низького рівня знань української мови з боку іноземних здобувачів освіти перших курсів «провідна роль в адаптації належить викладачам, які забезпечують вивчення мови на початковому етапі навчання» (Богиня, 2019: 34).

В. Юфимченко розглядає «соціальну адаптацію особистості» як «процес досягнення нею гармонійних взаємин із соціальним середовищем у разі виникнення адаптивної ситуації, процес досягнення відносного пристосування до неї шляхом необхідних змін у структурі особистості (трансформація суспільних норм і цінностей у внутрішні, особисті установки й цінності людини) і способах її поведінки» (Юфимченко, 2019: 298). Така соціальна адаптація визначається морально-психологічною готовністю інтегруватися у нове середовище (національне, культурне, мовне, соціальне), адже «іноземні здобувачі освіти, мають специфічні етнічні та психологічні особливості, їм доводиться долати різні психологічні, соціальні, моральні, релігійні бар'єри, освоювати нові види діяльності й форми поведінки», що «передбачає володіння співробітниками необхідним набором знань про «чужий» менталітет, «інші» форми поведінки», культуру, звичаї, устої. (Марковський, 2021: 88).

Зважаючи на це, викладачі закладів вищої освіти також «мають забезпечити рівні права, обов'язки та можливості для здобувачів освіти у навчальному процесі, та застосовувати ефективні методи викладання іноземних мов» (Дідух, 2019: 197). Саме тому, розглядаючи різні види адаптації, М. Дідух вирізняє серед них «фізіологічну», коли відбувається адаптація іноземних здобувачів освіти «до нових умов (кліматичних, побутових, санітарних), режиму праці та сну, фізичних та нервових навантажень; режиму та якості харчування» та «соціально-психологічну», яка «складається з: професійно-фахової адаптації, що зумовлює пристосування до змісту, умов та самостійної організації навчальної діяльності, формування навичок та спрямувань у навчальній і науковій роботі; активного чи пасивного пристосування особистості до оточення, побудова стосунків і взаємин у студентських групах, формування стилю особистісної поведінки; соціально-фахову адаптацію як прийняття суспільних вимог до майбутньої професійної діяльності» (Дідух, 2019: 62).

Зважаючи на широку географію країн, з яких приїждять на навчання здобувачі освіти, фізіологічна адаптація є важливим елементом загального процесу адаптації, адже фізіологічна адаптація гармонійно доповнює соціально-психологічну, соціокультурну та побутову адаптації іноземних здобувачів освіти. Також на питання адаптації впливає місце проживання іноземного здобувача освіти – у гуртожитку чи окремо в орендованому житлі. Кожна з цих локацій має свої переваги і недоліки. Тому головним завданням усіх викладачів, психологів, працівників ЗВО, які працюють з іноземними здобувачами освіти, є створення комфортних умов адаптації та навчання як на морально-психологічному, так і соціокультурному та побутовому рівнях. Цього можна досягти лише в рамках створення «мультисередовища», коли здобувачі освіти з різних країн комунікують не тільки зі своїми співвітчизниками, а з усіма здобувачами освіти зі свого потоку та/або групи. Крім того, іноземні здобувачі освіти повинні мати можливість вчасного отримання побутової, правової, психологічної, навчальної допомоги в режимі 24/7. Адже іноземні здобувачі освіти, за словами багатьох дослідників (В. Юфимченко, М. Дідух, Л. Богиня, В. Марковський, І. Кліпаченко, А. Левков тощо), стикаються з такими проблемами, як «мовний бар'єр, ностальгія за родиною, труднощі у спілкуванні з місцевим населенням, фінансові негаразди й проблеми зі здоров'ям» (Юфимченко, 2019: 299), а також «депресія, стрес, переживання та тривога, культурний шок, самотність недостатнє розуміння викладачів та системи освіти, конфлікти, спілкування з однолітками, нерозуміння лекцій та завдань, вивчення нових соціальних норм та взаємодія з людьми іншої культури» (Клімаченко, 2021: 197). А ще треба додати прояви побутового расизму та нетерпимості, що також впливає на вказані вище проблеми.

Зважаючи на перелік проблем, можна говорити про те, що першопричиною виступає рівень знання української мови як іноземної на достатньому для комунікацій/спілкування іноземних здобувачів освіти, адже «необхідність впровадження сучасних методів викладання іноземної мови, що сприятимуть вивченню української мови і підвищенню мотивації до адаптації до професійного і соціального життя» (Клімаченко, 2021: 198).

Інструментарієм адаптації є підготовчий факультет, де іноземні здобувачі освіти вивчають українську мову та «підтягують» базовий рівень знань та формують компетентності, необхідні для подальшого отримання професійної освіти за вибраним напрямом. Також поширеними є краєзнавчі студії, в рамках яких можна задіювати іноземних здобувачів освіти не тільки під час освітнього процесу, а і у вільний від занять час, адже, як відмічають самі здобувачі освіти, під час опитування, яке проводилося у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова, «здобувачі освіти першого курсу вказують на відсутність вільного часу як негативний фактор адаптації, то здобувачі освіти другого курсу відмічають важливість правильної організації власного часу, що створює можливість для відпочинку та комунікації» (Очеретнюк, 2018: 545). Це вимагає додаткового навантаження іноземних здобувачів освіти старших курсів у вільний час. Вказане вище вимагає фізичної присутності іноземного здобувача освіти у країні навчання, що, з одного боку, прискорює процеси адаптації, а з іншого – збільшує загальний рівень витрат на навчання.

На сучасному етапі розвитку освітньої індустрії все більшого поширення отримують технології онлайн освіти та дистанційної форми навчання. Особливості онлайн-освіти зумовлюють запити здобувачів освіти щодо використання наукоємних освітніх інформаційних технологій; проектування соціокультурного середовища передбачає розробку технології підготовки їх щодо організації та цифровізації освітнього-наукового простору (Любарець, 2019).

Вказане набуває значного розмаху з огляду на стрімкий розвиток та впровадження цифрових технологій, інформатизації в освітні процеси. Крім того, саме суспільство все більше часу перебуває у віртуальному (кібернетичному) просторі, що також сприяє поширенню цифрових методів освіти. Певним поштовхом для цього виступили карантинні заходи, які застосовувалися в усьому світі, для подолання наслідків поширення коронавірусу (COVID-19). У цей час традиційні форми навчання були замінені на онлайн та дистанційну освіту навчання здобувачів освіти денних форм навчання.

Для цих нових потреб було адаптовано методичні рекомендації та методики викладання дисциплін у віртуальному просторі з використанням відповідних освітніх платформ та засобів комунікацій. Тобто за три останніх роки іноземні здобувачі освіти вже призвичаїлися до нових форм та методів отримання освіти, адаптувалися і сприймають це як буденність. Такий стан речей дає змогу переглянути і методи адаптації іноземних здобувачів освіти для навчання в українських ЗВО для адаптації до вимог сьогодення.

Так, у нашому дослідженні, в рамках «професійної, мовної та мовленнєвої підготовки іноземних здобувачів освіти», пропонуємо використовувати можливості освітніх хабів, он-лайн (віртуальних) підготовчих факультетів та онлайн (віртуальних) красназавчих студій (Скибун, 2021: 258). Важливою перевагою представлених вище цифрових інструментів освіти є глобальність застосування та відсутність потреби фізичного переміщення особи, яка їх використовує. Тобто майбутні абітурієнти, які планують отримувати професійну освіту на базі певного іноземного ЗВО, можуть пройти попередній курс адаптації та «підтягнути» базовий рівень знань, умінь, навичок та компетентностей не виїжджаючи за межі своєї країни, використовуючи можливості, які пропонують освітні хаби та онлайн (віртуальних) підготовчі факультети. Перш за все, це повинен бути мовний простір, коли іноземні абітурієнти розпочнуть вивчення української мови ще до переїзду до країни, де буде здобувати освіту. Що стосується входження в соціокультурний та побутовий іноземний простір, то ситуація трохи складніша, адже онлайн (віртуальні) комунікації не можуть замінити традиційне фізичні комунікації (взаємовідносини), але здійснити попереднє ознайомлення можливо.

Наприклад, щодо українського соціокультурного та побутового простору, то сьогодні у глобальній мережі є певний відсоток українськомовного контенту (пісні, вірші, літературні твори, кіно, музика), за якими іноземний здобувач освіти може розпочати пізнавати культуру, звичаї, побут народу, а через онлайн (віртуальні) відвідування історичних пам'яток, пам'ятних місць та красивих природних явищ – сутність країни в цілому. Завдяки цьому іноземні абітурієнти, які прийдуть на навчання, матимуть початковий рівень мовної, соціокультурної та побутової адаптації, що позитивним чином відобразатиметься у подальшій адаптації та навчанні. А тому вказані цифрові інструменти сучасної освіти дають змогу перевести процеси адаптації на кібернетичний рівень для отримання нового інструменту, який можна назвати онлайн (віртуальною) адаптацією іноземних здобувачів освіти.

Так, в умовах глобалізації, уніфікації та стандартизації багатьох процесів сучасною світовою тенденцією є поступове вирівнювання базових рівнів (знань, умінь, навичок, компетентностей, цифрової та ІТ грамотності та комунікації) серед майбутніх іноземних абітурієнтів та іноземних здобувачів освіти, що знижує відсоток осіб, які важко переносять первинну мовну, комунікативну, соціокультурну та побутову адаптацію. Це стало можливим завдяки широкому впровадженню цифрових технологій, цифровізації інформаційних та комунікативних процесів, інформатизації та розвитку міжнародних електронних комунікацій та глобальної мережі передачі даних. Таким чином, більшість іноземних здобувачів освіти потребує мовної та мовленнєвої адаптації.

Висновки/«Conclusion». Підсумовуючи дослідження ролі соціокультурного середовища на процеси адаптації іноземних здобувачів освіти до навчання в українських закладах вищої освіти, необхідно відзначити, що незалежно від традиційних та інноваційних форм, методів та інструментів адаптації іноземних здобувачів освіти, головним питанням є морально-психологічна готовність, висока самооцінка, комунікативність, базовий рівень навичок, знань та компетентностей, необхідних для освітнього процесу. Важливим фактором прискореної адаптації є готовність ЗВО (матеріально-технічна база, викладацький та виховний склад тощо) до роботи з іноземними здобувачами освіти як у онлайн (віртуальному), так і офлайн (реальному/фізичному) процесах адаптації.

Широке впровадження цифрових технологій, цифровізації інформаційних та комунікативних процесів, інформатизації та розвитку міжнародних електронних комунікацій та глобальної мережі передачі даних разом із глобалізацією усіх сфер суспільства стало передумовою для формування високого рівня готовності особистості до зміни фізичного простору. Крім того, глобалізація, уніфікація та стандартизація багатьох процесів стали передумовою до формування глобального мультикультурного, мультинаціонального, мультирелігійного суспільства, яке досить швидко адаптується/приспосовується до нових реалій – нового місця навчання, роботи, проживання тощо. У зв'язку із цим значна частина іноземних здобувачів освіти досить швидко та легко адаптуються у новий соціокультурний, освітній просторі. При цьому більшість іноземних здобувачів освіти потребує посиленої мовної та мовленнєвої адаптації. Для задоволення потреб у цьому виді адаптації пропонуємо використовувати можливості освітніх хабів, онлайн (віртуальних) підготовчих факультетів та онлайн (віртуальних) красназавчих студій в рамках онлайн (віртуальної) адаптації на батьківщині, а потім – традиційної адаптації вже в країні навчання.

Список використаних джерел:

1. Дідух М.М. Проблеми й основні напрями адаптації здобувачів освіти до умов навчання в закладах вищої освіти. *Юридична психологія*. 2019. № 2(25). С. 61–69.
2. Кліпаченко І.В., Левков А.А. Адаптація серед іноземних студентів в Україні. Актуальні проблеми сучасної медицини: *Вісник Української медичної стоматологічної академії*. Том 21, Випуск 2(2021). 2021. С. 195–198. DOI: <https://doi.org/10.31718/2077-1096.21.2.195>.

3. Любарець В.В. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності в умовах інформаційно-освітнього середовища : дис. ... док. пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти ; Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Київ, 2019. 504 с.
4. Міжкультурна адаптація іноземних здобувачів освіти – крок до успішного навчання! URL: <https://kmu.edu.ua/mizhkulturna-adaptaciya-inozemnix-studentiv-krok-do-uspishnogo-navchannya/>.
5. Очеретнюк А.О., Лисенко Д.А., Паламарчук О.В., Закалата Т.Р., Керничний В.В. Проблема адаптації здобувачів освіти-медиків першого курсу до навчального процесу. *Вісник Вінницького національного медичного університету*. Т. 22, № 3. 2018. С. 544–547.
6. Питання адаптації іноземних студентів до проживання в Україні та навчання в університеті / В.Д. Марковський, Д.І. Маракушин, М.О. Олійник та ін. *Англомовне навчання в ХНМУ: сучасний стан, проблеми та перспективи : матеріали 51 навчально-методичної конференції* (Харків, 31 січня 2018 р.) Харків : ХНМУ, 2018. С. 88–91.
7. Проблема адаптації особистості до нових умов життя є надзвичайно актуальною. URL: <http://xapkpdaa.org.ua/2019/08/23/adaptatsiia-studentiv-novoho-naboru/>.
8. Роль культурологічного та фахового аспектів у процесі адаптації іноземних громадян до навчання у ЗВО України / Богиня Л.В., Вечерок О.М., Скальська С.А., Трусова Л.В. *Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи: збірник статей IV Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Полтава, 7-8 листопада 2019 р.). Полтава : Вид-во «Астра», 2019. С. 32–35.
9. Скибун Н.Д. Хаби – освітнє середовище вивчення української мови іноземними студентами у ЗВО. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал / МОН України, Сумський державний педагогічний ун-т ім. А.С.Макаренка ; редкол.: А.А.Сбруєва, М.А.Бойченко, О.А.Біда та ін. Суми : СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2021. № 3(107). С. 245–259.*
10. Юфименко В.Г. Особливості соціально-культурної адаптації індійських здобувачів освіти. *Українська медична стоматологічна академія*. 2020. С. 297–300. http://repository.pdmu.edu.ua/bitstream/123456789/15657/1/Ufimenko_Osoblivosti.pdf.

References:

1. Didukh M. M. (2019) Problemy u osnovni napriamy adaptatsii zdobuvachiv osvity do umov navchannia v zakladakh vyshchoi osvity. [Problems and main directions of adaptation of students to the conditions of study in higher education institutions]. *Yurydychna psykholohiia*. № 2 (25). Pp. 61–69. [Ukrainian].
2. Klipachenko I. V., Levkov A. A. (2021) Adaptatsiia sered inozemnykh studentiv v Ukraini. [Adaptation among foreign students in Ukraine.]. *Aktualni problemy suchasnoi medytsyny: Visnyk Ukrainskoi medychnoi stomatolohichnoi akademii* Tom 21, Vypusk 2. Pp. 195–198. [Ukrainian].
3. Liubarets, V. V. (2019). Teoriia i Praktyka Profesiinoi Pidhotovky Maibutnix Menedzheriv Sotsiokulturnoi Diialnosti v Umovakh Informatsiino-Osvitnoho Seredovyscha [Theory and Practice of Professional Training of Future Managers of Socio-Cultural Activities in the Conditions of Informatively- Educational Environment]. Doctoral Dissertation. Kyiv : National Pedagogical Dragomanov University. 504 p. [Ukrainian].
4. Mizhkulturna adaptatsiia inozemnykh zdobuvachiv osvity – krok do uspishnogo navchannia! (2021) [Intercultural adaptation of foreign students – a step towards successful learning!]. URL: <https://kmu.edu.ua/mizhkulturna-adaptaciya-inozemnix-studentiv-krok-do-uspishnogo-navchannya/>. [Ukrainian].
5. Ocheretniuk A.O., Lysenko D.A., Palamarchuk O.V., Zakalata T.R., Kernychnyi V.V. (2018) Problema adaptatsii zdobuvachiv osvity-medykiv pershoho kursu d navchalnogo protsesu. [The problem of adaptation of first-year medical educators to the educational process.]. *Visnyk Vinnytskoho natsionalnogo medychnoho universytetu*, T. 22, № 3. Pp. 544–547. [Ukrainian].
6. Pytannia adaptatsii inozemnykh studentiv do prozhyvannia v Ukraini ta navchannia v universyteti (2018) [Issues of adaptation of foreign students to living in Ukraine and studying at the university] / V. D. Markovskiy, D. I. Marakushyn, M. O. Oliinyk, O. V. Vasyliieva, I. V. Peshenko. *Anhlovne navchannia v KhNMU: suchasnyi stan, problemy ta perspektyvy : materialy 51 navchalno-metodychnoi konferentsii* (Kharkiv, 31 sichnia 2018 r.) Kharkiv : KhNMU, Pp. 88–91. [Ukrainian].
7. Problema adaptatsii osobystosti do novykh umov zhyttia ye nadzvychaino aktualnoiu. (2019) [The problem of adaptation of the individual to new living conditions is extremely important]. URL: <http://xapkpdaa.org.ua/2019/08/23/adaptatsiia-studentiv-novoho-naboru/>. [Ukrainian].
8. Rol kulturolohichnogo ta fakhovoho aspektiv u protsesi adaptatsii inozemnykh hromadian do navchannia u ZVO Ukrainy. (2019) [The role of cultural and professional aspects in the process of adaptation of foreign citizens to study in higher education institutions of Ukraine.]. Bohynia L.V., Vecherok O.M., Skalska S.A., Trusova L.V. // *Aktualni pytannia linhvistyky, profesiinoi linhvodydaktyky, psykholohii i pedahohiky vyshchoi shkoly : zbirnyk statei IV Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii* (m. Poltava, 7-8 lystopada 2019 r.). Poltava : Vyd-vo «Astraiia». pp. 32–35. [Ukrainian].
9. Skybun N. D. Khaby – osvittne seredovyshe vyvchennia ukrainskoi movy inozemnyimi studentamy u ZVO. (2021) [Khaby – educational environment for learning the Ukrainian language by foreign students in the Free Economic Zone]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii : naukovyi zhurnal / MON Ukrainy, Sumskyi derzhavnyi pedahohichni un-t im. A.S. Makarenka ; [redkol.: A. A. Sbrueieva, M. A. Boichenko, O. A. Bida ta in.]. Sumy : SumDPU im. A.S. Makarenka, № 3 (107). Pp. 245–259. [Ukrainian].*
10. Iufymenko V.H. (2020) Osoblyvosti sotsialno-kulturnoi adaptatsii indiiskykh zdobuvachiv osvity. [Features of socio-cultural adaptation of Indian students]. *Ukrainska medychna stomatolohichna akademiia*. Pp. 297–300. [Ukrainian].